

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Парфентьєва Олена Геннадіївна

УДК 330.133.1:656.13

**ДІАГНОСТИКА ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ
АВТОТРАНСПОРТНОГО ПІДПРИЄМСТВА**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ-2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі економіки Національного транспортного університету Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Бойко Вікторія Валеріївна,
Національний транспортний університет
Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри економіки

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Бабина Олена Євгенівна,
Державний університет інфраструктури та
технологій Міністерства освіти і науки України,
м. Київ; завідувач кафедри бізнес-логістики
та транспортних технологій

доктор економічних наук, доцент
Хоменко Інна Олександрівна,
Чернігівський національний технологічний
університет Міністерства освіти і науки
України, м. Чернігів
професор кафедри теоретичної
і прикладної економіки

Захист відбудеться «03» жовтня 2018 року о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.059.04 у Національному транспортному університеті Міністерства освіти і науки України за адресою: 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, зал засідань (ауд. 333).

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного транспортного університету за адресою: 01103, м. Київ, вул. Бойчука, 42.

Автореферат розіслано «___» серпня 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

Л.М. Волинець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Процеси глобалізації та інтеграції України до загальноєвропейського та світового співтовариства обумовлюють необхідність поступового відновлення промислового потенціалу країни і вимагають забезпечення розвитку всієї національної економіки. Особливе місце в цих процесах належить автотранспортній підгалузі, яка є одним із ключових чинників у забезпеченні внутрішніх перевезень та міждержавних транспортно-економічних зав'язків, у реалізації транзитного потенціалу України, а також є потужною складовою щодо створення валового внутрішнього продукту, оскільки саме від ефективності функціонування цієї галузі великою мірою залежить і розвиток, зокрема, вантажоутворюючих галузей, які, в свою чергу, здійснюють дієвий вплив практично на всі інші сфери економіки.

Однак, не зважаючи на свою значущість, аналіз статистичних даних свідчить, що майже третина вітчизняних автотранспортних підприємств є збитковими, при цьому ця тенденція стає загрозливо стабільною. Дана ситуація об'єктивно вимагає негайного вирішення таких першочергових завдань, як проведення оцінки можливостей автотранспортних підприємств (АТП) щодо підвищення ефективності використання всіх наявних ресурсів, забезпечення максимального використання виявлених резервів і можливостей щодо виконання стратегічних завдань економічного розвитку. В цьому контексті важливо, щоб зазначена оцінка проводилась на основі даних щодо функціонування тих процесів, які безпосередньо характеризують потенціал розвитку автотранспортних підприємств. А це вимагає використання такого ефективного інструментарію як діагностика, що, в свою чергу, обумовлює необхідність проведення системного аналізу сутності, змісту, визначення категорії «діагностика», обґрунтування необхідного механізму забезпечення її реалізації у визначених стратегічних планах та завданнях щодо подальшого розвитку підприємства.

Дослідженню категорії «потенціал» присвячені праці багатьох вчених-економістів таких, як Б.Є. Бачевський, С.М. Глухарев, А.П. Гречан, В.І. Довбенко, І.В. Заблюдська, В.В. Ковальов, В.М. Мельник, Є.В. Мних, І.М. Репіна, О.О. Решетняк, Ю.О. Тараруєв, І.О. Хоменко, Б.Г. Шелегеда тощо. Процеси формування, використання та розвитку потенціалу підприємства у транспортній галузі висвітлені в працях А.В. Базиліук, О.Є. Бабиної, О.О. Бакаєва, В.Н. Баскова, М.Н. Бідняка, Н.М. Бондар, Т.А. Воркут, Н.Я. Говорушенка, В.М. Гурнака, О.М. Котлубая, Ю.Ф. Кулаєва, П.Р. Левковця, О.М. Ложачевської, Є.М. Сича, В.І. Щелкунова, Н.О. Щербакової, Л.А. Яценко та інших, проблемами транспортної галузі знайшли своє відображення у роботах Н.І. Богомолової, А.М. Новікової, В.В. Концевої та інших.

Проте, залишаються невирішеними питання адаптації методології оцінки потенціалу розвитку до особливостей функціонування автотранспортних підприємств з урахуванням їх специфіки. Це пояснюється тим, що різноманітність наукових підходів вносить певну неоднозначність у визначенні основоположних принципів, методів, етапів діагностики потенціалу розвитку.

Необхідність обґрунтування теоретико-концептуальних засад щодо розробки наукового інструментарію з відповідним методичним забезпеченням діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства зумовила вибір теми дисертаційної роботи, її мету, завдання, наукову новизну та практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри «Економіка» факультету Економіки та права Національного транспортного університету у 2014-2017 рр. за темами:

- «Економічне зростання, його фактори і проблеми підприємництва в Україні» (номер державної реєстрації 0117U000126) – автором досліджено теоретико-методологічні основи сутності потенціалу підприємства і економічної діагностики;

- «Механізми та інструменти ефективного економічного розвитку підприємництва в Україні» (номер державної реєстрації 0117U000126) – автором запропоновано концептуальну модель діагностики потенціалу розвитку;

- «Формування інноваційно-технологічного потенціалу підприємницької діяльності в Україні» (номер державної реєстрації 0117U000126) - автором обґрунтовано механізм діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка науково-практичних рекомендацій щодо проведення діагностики потенціалу розвитку підприємств автомобільного транспорту.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- узагальнити науково-методичні засади та практичний інструментарій економічної діагностики підприємства;

- дослідити економічну сутність категорії «діагностика потенціалу розвитку підприємства» та узагальнити її характеристики;

- виділити складові та етапи проведення діагностики потенціалу розвитку суб'єкту господарювання;

- проаналізувати сучасний стан, тенденції економічного розвитку та провести комплексну діагностику підприємств автотранспортного сектору України, розкрити характерні їх особливості;

- визначити систему індикаторів з діагностики рівня окремих складових потенціалу розвитку автотранспортного підприємства;

- обґрунтувати механізм діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства;

- розробити методику діагностики потенціалу розвитку підприємств автотранспортної підгалузі;

- сформулювати шкалу диференціації рівня потенціалу розвитку автотранспортного підприємства;

- запропонувати можливі стратегії розвитку автотранспортного підприємства в залежності від відповідного рівня його потенціалу розвитку.

Об'єктом дослідження є процеси діагностики потенціалу розвитку щодо підприємств автотранспортної підгалузі.

Предметом дослідження є теоретико-методичний інструментарій з проведення діагностики потенціалу розвитку та особливості практичних засад і можливостей їх застосування на автотранспортних підприємствах.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дисертаційної роботи є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених за даною тематикою. У процесі дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: абстрагування, аналізу і синтезу, індукції та дедукції, системний підхід (для цілісного пізнання сутності основних категорій потенціалу), моделювання, порівняльний методи (для дослідження динаміки показників оцінювання та встановлення тенденцій їх змін у часі), статистичний аналіз (для оцінювання сучасних тенденцій розвитку, для структурування даних фінансової звітності АТП), дискримінантний аналіз (для побудови моделі діагностики потенціалу розвитку підприємства), кореляційний та регресійний аналізи (для визначення ступеня зв'язку між показниками при їх підборі до моделі діагностики рівня потенціалу розвитку підприємства), статистичне спостереження й експертні оцінки (для визначення критеріїв потенціалу розвитку АТП та граничних значень їх індикаторів), графічний (для наочної ілюстрації у дисертаційній роботі досліджуваних явищ, процесів, закономірностей).

Інформаційною базою дослідження є офіційна звітність Державного комітету статистики України, дані фінансово-оперативної звітності автотранспортних підприємств України, закони та інші нормативно-правові документи, наукові монографії, статті, доповіді провідних фахівців на вітчизняних та міжнародних наукових і науково-практичних конференціях.

Математичні розрахунки за побудованими моделями діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства виконувалися за допомогою комп'ютерних програм Microsoft Excel та Mathcad.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретичних основ проведення діагностики потенціалу розвитку та методичних і прикладних положень щодо її впровадження в діяльність автотранспортних підприємств, які спрямовані на формування стратегії їх розвитку та підвищення рівня конкурентоспроможності.

Найбільш суттєвими науковими результатами дослідження є:

вперше:

- розроблено механізм діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства, який базується на системному поєднанні організаційних та методичних аспектів і суб'єктно-об'єктній взаємодії виокремлених структурних складових, що як базис розкривають економічний зміст та побудову етапів проведення діагностики потенціалу, й разом із запропонованими засобами (формами, способами, методами і моделями)

дозволяють здійснювати відповідні розрахунки інтегрального показника потенціалу розвитку, який віддзеркалює реальний стан підприємства з виявленням можливих резервів і надлишків в діяльності поточного періоду, що слугує визначенню необхідних шляхів у дослідженні цілей його стратегічного розвитку.

удосконалено:

- методичний підхід до діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства, який базується на інтеграції виробничої, управлінської, маркетингової, фінансової та інноваційно-інвестиційної складових, які оцінюються показниками сформованої системи за допомогою визначеної дискримінантної функції й дозволяють оцінити рівень відповідного потенціалу підприємства з метою обґрунтування напрямів його подальшого розвитку. Це сприятиме ефективній реалізації прийнятих управлінських рішень з підвищення рівня конкурентоспроможності у досягненні визначених підприємством стратегічних цілей;

- систему показників діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства, яка сформована експертним методом опитувань (методом Делфі) та за результатами дискримінантного аналізу показників АТП, що дозволило обґрунтувати найбільш значущі з них. Результати оцінки даних показників дозволяють визначити рівень потенціалу розвитку автотранспортного підприємства та ідентифікувати його величину;

- теоретичне обґрунтування процесної декомпозиції діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства шляхом систематизації етапів, що передбачає логіко-математичне перетворення аналізованих показників, їх кількісну характеристику як підґрунтя для якісної ідентифікації стану об'єкту дослідження;

- понятійний апарат, зокрема, визначення поняття „діагностика потенціалу розвитку підприємства”, яке, на відміну від існуючих, трактується як системна сукупність аналітичних процедур щодо оцінки ресурсної бази та економічних можливостей конкурентоспроможності підприємства за допомогою методичного інструментарію, що забезпечує проведення вимірів та виконання порівняльного аналізу параметрів кількісних і якісних змін, можливих зрушень, які при необхідному науково-технічному, а також кадровому забезпеченні стали наслідком здійснення заходів інноваційно-інвестиційної діяльності згідно з поетапною реалізацією стратегічних завдань у досягненні цільового рівня конкурентоспроможності;

дістали подальшого розвитку:

- трактування дефініції „економічна діагностика”, яке, на відміну від існуючих, визначається як якісна та кількісна оцінка параметрів економічного стану підприємства з метою розробки та прийняття управлінських рішень щодо мобілізації наявних ресурсів та можливостей для реалізації і досягнення стратегічних цілей розвитку;

- обґрунтування в складі визначених стратегій розвитку автотранспортного підприємства основних детермінант їх спрямування: оновлення рухомого

складу, підвищення якості транспортних послуг, диверсифікація діяльності, підвищення рівня безпеки транспортних перевезень, екологізація діяльності. Це надасть можливість автотранспортним підприємствам цілеспрямовано визначати стратегічні орієнтири та сприятиме ефективній реалізації їх потенціалу розвитку;

- теоретико-методичні підходи до формування стратегічних альтернатив розвитку автотранспортних підприємств на основі матриці взаємозалежності динаміки ринкового попиту та результатів діагностики потенціалу розвитку підприємства, що дає змогу обґрунтувати можливості підприємства у досягненні стратегічних цілей і визначеної конкурентоспроможності;

- методичні підходи до відбору та застосування індикаторів діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства, що дають можливість систематизації показників комплексної оцінки стану як для прийняття тактичних і оперативних рішень, так і для внесення своєчасних змін у стратегію розвитку підприємств.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні положення дисертаційної роботи доведено до рівня методичних розробок та практичних рекомендацій, які спрямовано на вирішення актуальних проблем шляхом проведення діагностики потенціалу розвитку автотранспортних підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності і забезпечення економічного розвитку у стратегічній перспективі, що підтверджено на:

ПАТ «Київська виробнича компанія «РАПД» при оцінюванні рівня потенціалу розвитку та визначенні стратегії розвитку (акт впровадження від 29 грудня 2017р.),

ПАТ «АТП-13058» при впровадженні методичних рекомендацій щодо визначення інтегрального показника та ідентифікації рівня потенціалу розвитку даного підприємства (акт впровадження від 31 січня 2018р.);

Державним дорожнім науково-дослідним інститутом ім. М.П. Шульгіна підтверджено використання розроблених автором методичних положень щодо визначення детермінантів потенціалу розвитку автотранспортних підприємств у наукових розробках інституту ДП «Держдор НДІ» (акт впровадження від 13 березня 2018р.).

Теоретичні та практичні результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес Національного транспортного університету при підготовці та викладанні дисциплін «Економічна діагностика», «Потенціал підприємства»; також вони використовуються в процесі дипломного і курсового проектування (акт впровадження від 12 березня 2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою роботою, у якій представлено авторський підхід і особисто одержані теоретичні та практичні результати щодо діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства.

З наукових робіт, опублікованих у співавторстві, використано лише напрацювання здобувача. Наукові положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, є авторським здобутком.

Апробація результатів дисертаційної роботи. Основні положення, результати, висновки виконаного дослідження доповідались автором та отримали схвалення на 18 міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науковій Інтернет – конференції «Проблемы экономического развития и пути их решения» (Умань, 2011 р.), XVII Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційні технології в економіці, менеджменті і бізнесі. Проблеми науки, практики і освіти» (Київ, 2011 р.), наукових конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів Національного транспортного університету (Київ, 2012-2018 рр.), Міжнародній конференції «Перспективы развития науки» (Гданськ, 2012 р.), XXI Міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (Запоріжжя, 2013 р.), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємництва: сучасні проблеми теорії та практики» (Одеса, 2015 р.), XXI Міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (Харків, 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики» (Кривий ріг, 2016 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Стійкий розвиток регіонів в умовах глобалізації». (Житомир – Ізмаїл - Одеса, 2016 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка підприємництва: сучасні проблеми теорії та практики» (Одеса, 2016 р.), IX міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» (Харків, 2017 р.), International Scientific and Practical Conference «Modern Methodology of Science And Education» (Варшава, 2018 р.), II Міжнародній науково-практичній Інтернет конференції «Актуальні проблеми сучасного економіко-гуманітарного дискурсу в Україні» (Кривий ріг, 2018 р.).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано в 34 наукових працях загальним обсягом 4,1 друк. арк., у тому числі в 12 статтях у наукових фахових виданнях України, з яких 9 - одноосібних, 3 статті у науково-періодичних виданнях інших держав (Польща, Росія), а також у 18 матеріалах і тезах конференцій загальним обсягом 1,2 друк. арк., з яких 16 - одноосібні.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання і додатків. Повний обсяг дисертації становить 252 сторінки друкованого тексту. Дисертація містить 34 таблиці, 35 рисунків та 5 додатків на 12 листах. Перелік джерел посилання налічує 354 найменування на 33 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність дисертаційної роботи, сформульовано мету і завдання дослідження, визначено новизну отриманих результатів,

наукову та практичну значущість, наведено дані про апробацію й особистий внесок здобувача.

У першому розділі «**Теоретичні основи діагностики потенціалу розвитку підприємств**» досліджено сутність потенціалу розвитку підприємства, здійснено його ідентифікацію як об'єкта економічної діагностики, узагальнено теоретичні концепції та обґрунтовано методичний інструментарій діагностики потенціалу розвитку суб'єкта господарювання.

Структурно-логічна схема дослідження представлена на рисунку 1.

Рисунок 1 – Структурно-логічна схема дослідження

Дослідження багатоаспектності підходів до визначення категорій «потенціал» та «розвиток», поглиблений аналіз існуючих трактувань дозволив виважено виокремити головні характеристики і на цій основі надати найбільш точне визначення поняття «потенціал розвитку»: це обґрунтовані потенційні можливості щодо відповідної сукупності сформованих ресурсів та умов зовнішнього та внутрішнього впливу, раціональне використання яких із впровадженням інноваційно-інвестиційних проектів дозволить згідно

поставлених стратегічних цілей досягти нових кількісних і якісних змін та забезпечувати ефективну діяльність у конкурентному середовищі.

Потенціал розвитку, як економічна категорія, має свою структуру, в якій всі елементи функціонують одночасно та в сукупності, і певні особливі процеси, які характерні для його розвитку. В структурі потенціалу розвитку підприємства з урахуванням завдань і характеристик пропонується виділити такі основні складові - виробничий, фінансовий, управлінський, маркетинговий та інноваційно-інвестиційний потенціали, які формують внутрішні можливості підприємства. Кожний з видів складових потенціалу розвитку характеризує можливості підприємства в певній сфері діяльності і забезпечує досягнення визначеної для цього мети.

Дослідження теоретичних засад економічної діагностики дало змогу уточнити її визначення, де особлива увага звертається на якісну та кількісну оцінку параметрів економічного стану підприємства з метою розробки (та прийняття) управлінських рішень щодо мобілізації наявних ресурсів і можливостей для реалізації і досягнення стратегічних цілей його розвитку.

Обґрунтовано, що діагностика потенціалу розвитку підприємства - це системна сукупність аналітичних процедур щодо оцінки ресурсної бази та економічних можливостей конкурентоспроможності підприємства за допомогою методичного інструментарію, що забезпечує проведення вимірів і виконання порівняльного аналізу параметрів кількісних та якісних змін і можливих зрушень, які при необхідному науково-технічному й кадровому забезпеченні стали наслідком здійснення заходів інноваційно-інвестиційної діяльності згідно з поетапною реалізацією стратегічних завдань у досягненні цільового рівня конкурентоспроможності. Таким чином, діагностика потенціалу розвитку дозволяє встановити відхилення визначених параметрів об'єкта дослідження від їх еталонних значень, встановити його приналежність до певного класу, групи чи типу, охарактеризувати об'єкт як унікальне поєднання характерних ознак та визначити напрями розвитку підприємства.

Відповідно метою діагностики потенціалу розвитку є оцінка можливостей підприємства по досягненню нових якісних змін розвитку на основі раціонального використання наявних ресурсів. Основними її завданнями є: визначення характеру, складу та структури факторів, що впливають на розвиток підприємства; оцінка динаміки розвитку підприємства; виявлення відхилень параметрів об'єкту від запланованого стану; виявлення причин цих відхилень; встановлення діагнозу об'єкта дослідження за допомогою реалізації комплексу процедур і розробка висновків про його стан на дату завершення та на перспективу, а також підготовка варіантів управлінських рішень, які спрямовані на усунення відхилень провідних показників щодо функціонування та подальшого розвитку підприємства.

Діагностика потенціалу розвитку предметом свого дослідження має кількісну та якісну ідентифікацію даного потенціалу, а її об'єктом є економічні явища, процеси, проблеми, індикатори розвитку, які стосуються підприємства загалом, його структурних одиниць, працівників, окремих процесів, відтворення робіт, послуг, операцій, продукції тощо.

Запропонована концептуальна модель діагностики потенціалу розвитку підприємства наведена на рисунку 2.

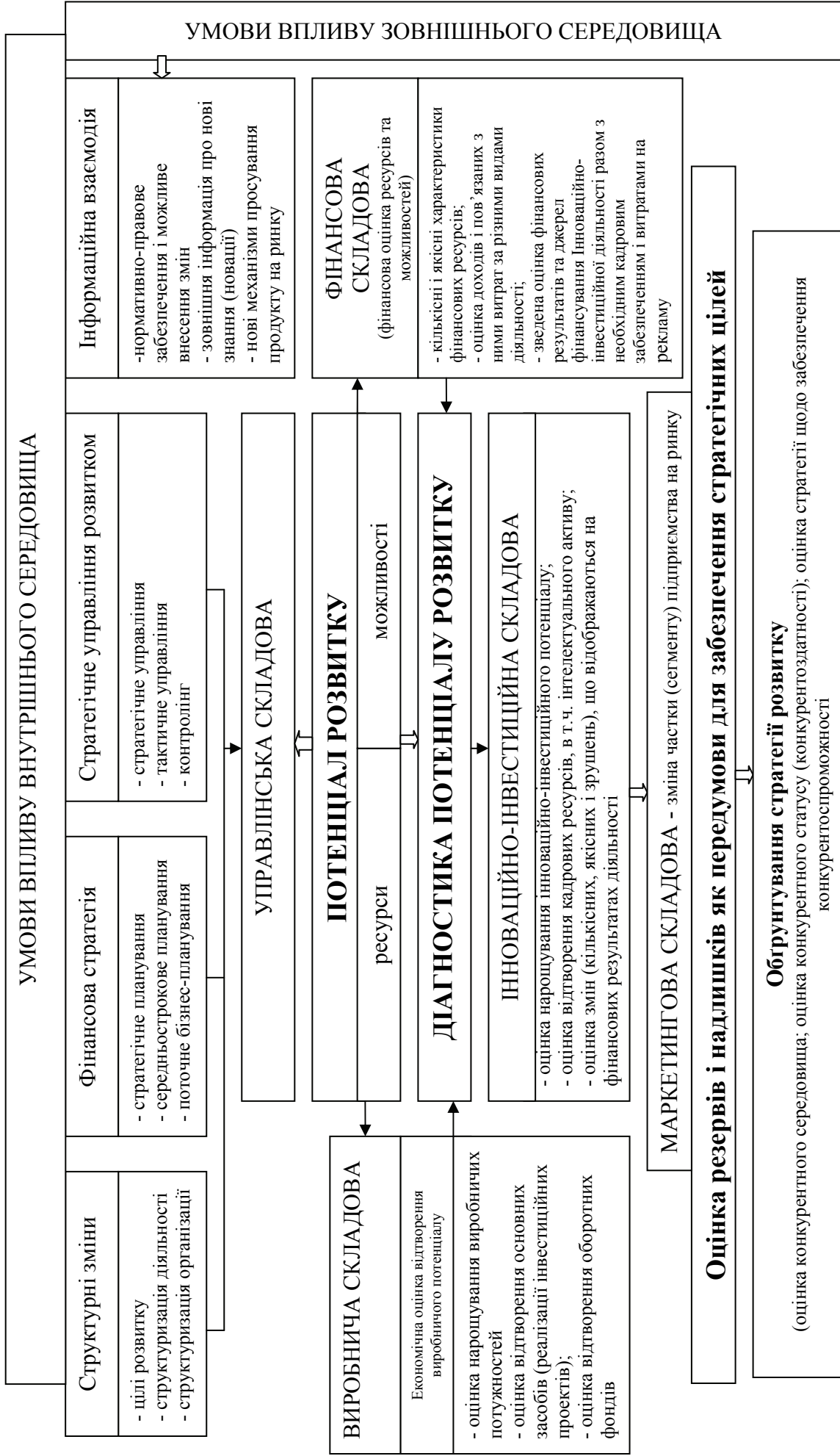

Рисунок 2 – Концептуальна модель діагностики потенціалу розвитку підприємства

У другому розділі «**Аналітичні дослідження та методичне забезпечення діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства**» визначено основні тенденції економічного розвитку автотранспортних підприємств та виділено складові щодо діагностики їх потенціалу розвитку (виробничу, управлінську, фінансову, маркетингову, інноваційно-інвестиційну); сформовано механізм діагностики потенціалу розвитку АТП з обґрунтуванням відповідних засобів: методів, моделей, способів, інструментів, важелів, етапів діагностики відповідних складових; обґрунтовано систему показників та розроблено методичний підхід щодо визначення інтегрального показника оцінювання потенціалу АТП на основі застосування дискримінантної функції.

В контексті обґрунтування механізму діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства важливого значення набуває аналіз рівня сучасного стану підприємств даної підгалузі. Аналіз проводився в розрізі виділених складових потенціалу розвитку підприємства. За отриманими результатами простежується нестійка динаміка валової доданої вартості транспорту: у 2012 р. спостерігаємо найменше значення показника – 0,8, найбільше значення показника валової доданої вартості простежуємо у 2008 та 2015 рр. - 1,24 і 1,3 відповідно. За даними динаміки індексу продукції зауважимо, що значення показника значно впало у 2008 р. в порівнянні з 2014 з 1,3 до 0,8, проте простежується динаміка збільшення індексу до 1,0 у 2016 р. В останні роки простежується негативна тенденція зниження чистого доходу від реалізації у 2015-2016 рр. в порівнянні з 2011-2013 рр. 162 млн грн. до 105 млн грн. Загрозливою ситуацією є погіршення фінансового стану автотранспортних підприємств: частка збиткових підприємств перевищує 28%, що свідчить про негативну тенденцію. Незважаючи на інвестиційну привабливість за 2016 р. інвестиції в галузь склали тільки 2,3%, що значно менші від інвестицій в промисловість, сільське господарство, будівництво та державне управління.

Проведення спеціальних досліджень дозволило сформулювати основні напрями розвитку, що забезпечать ефективне використання резервів головних можливостей і сприятимуть досягненню конкурентоспроможності вітчизняних перевізників, а саме: технічне і технологічне оновлення з метою оптимізації матеріалоємності, трудоємності, енергоємності, підвищення продуктивності праці відповідно до світових стандартів; активізація рівня інноваційної активності, спрямованої на підвищення якості транспортних послуг, що покращить привабливість та конкурентоспроможність автотранспорту на ринку, підвищить рівень безпеки автотранспортних перевезень, а також дозволить зміцнити конкурентні переваги вітчизняних підприємств, сприятиме активній реалізації їх можливостей на вітчизняному і міжнародному ринках, в тому числі екологізації у діяльності, що дедалі більше має посилюватися в

контексті вимог зовнішньоекономічної сфери в умовах міжнародної інтеграції транспортних перевезень.

На основі комплексного дослідження підходів щодо визначення сутності механізму зроблено висновок, що механізм діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства можна охарактеризувати як сукупність необхідних елементів, використання яких разом з виявленням можливих загроз зовнішнього і внутрішнього середовища, забезпечує якісне проведення оцінки реалізації інноваційних, інвестиційних та обґрунтованих стосовно взаємозв'язку з ними процесів, спрямованих на формування в окреслених періодах ресурсів і можливостей з підтримки конкурентоздатності підприємства і забезпечення реалізації відповідних заходів для досягнення його стратегічних цілей (рис.3).

Для більш повного розкриття змісту і значення механізму діагностики потенціалу розвитку розроблено методіку та обґрунтовано систему показників-індикаторів, які дозволятимуть віддзеркалювати реальний стан і динаміку потенціалу розвитку та передбачати можливі його зміни в результаті дії різних чинників впливу.

Система показників визначалась шляхом експертного опитування і оцінювалась за методом Делфі. Було обрано 12 показників, що є найбільш значущими і ефективними для оцінювання потенціалу розвитку за блоками Управління, Маркетинг, Виробництво, Фінанси, Інноваційно-інвестиційний розвиток.

У третьому розділі **«Організаційно-економічні засади діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства»** виконано розробку методичних підходів щодо визначення інтегрального показника оцінювання потенціалу розвитку автотранспортного підприємства на основі застосування дискримінантної функції; сформовано критерії диференціації рівня потенціалу розвитку та визначено відповідні стратегічні альтернативи економічного розвитку автотранспортних підприємств.

Встановлено, що для визначення кількісних критеріїв градації рівнів потенціалу розвитку автотранспортних підприємств важливим є врахування особливостей діяльності цих підприємств – йдеться перш за все про специфіку автомобільного сектора, його функціонування, тенденції стратегічного розвитку, стан конкурентної позиції на ринку транспортних послуг тощо. Тому для побудови відповідної шкали оцінювання та визначення функції інтегрального показника потенціалу розвитку автотранспортного підприємства запропоновано як ефективний засіб застосовувати дискримінантний аналіз, що дозволяє за статистичним методом класифікацій одночасно визначати різницю між декількома групами об'єктів за однією чи декількома змінними.

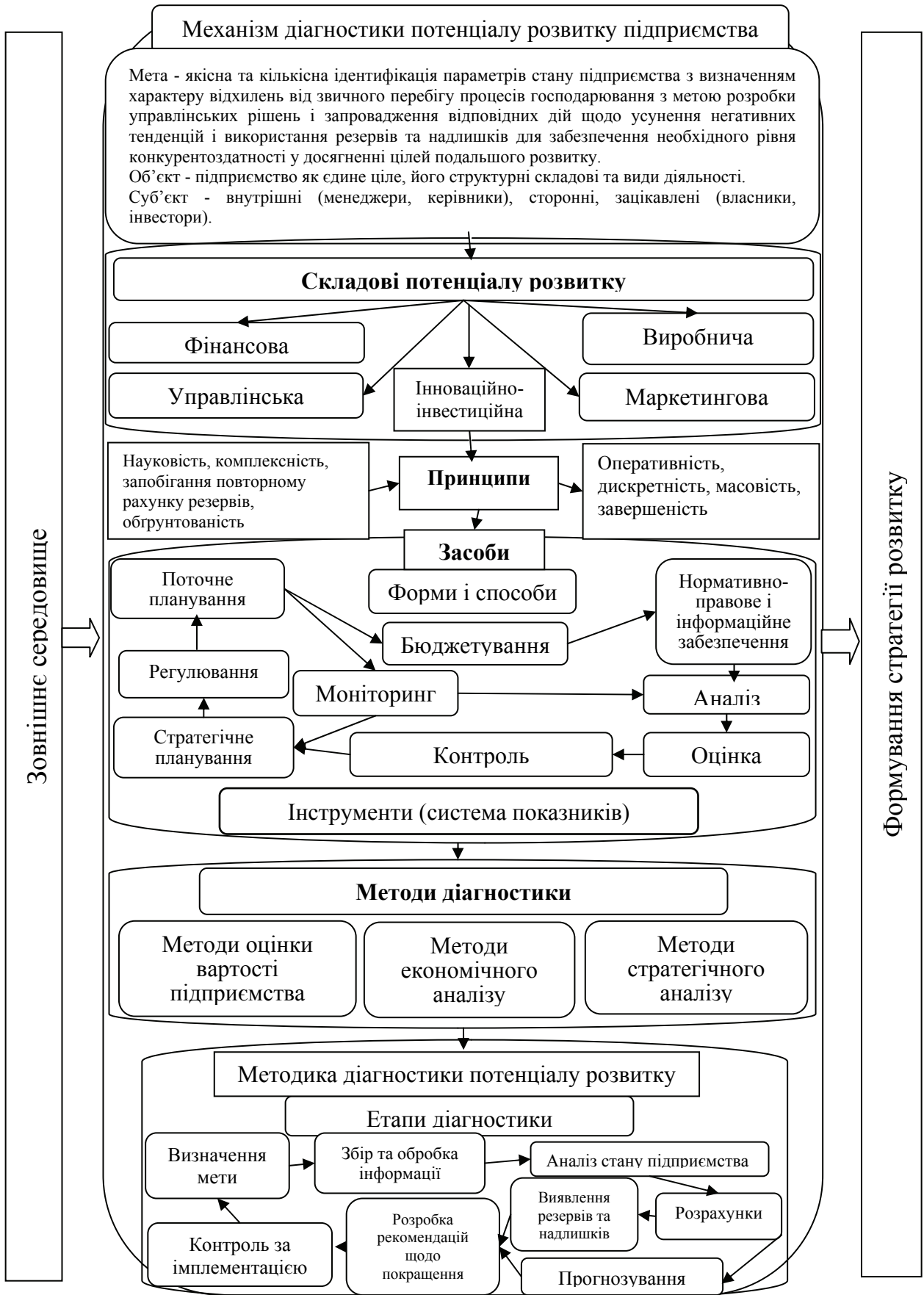

Рисунок 3 – Механізм діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства

Загальний алгоритм побудови дискримінантної моделі отримання комплексної оцінки рівня потенціалу розвитку автотранспортного підприємства представлено на рис. 4.

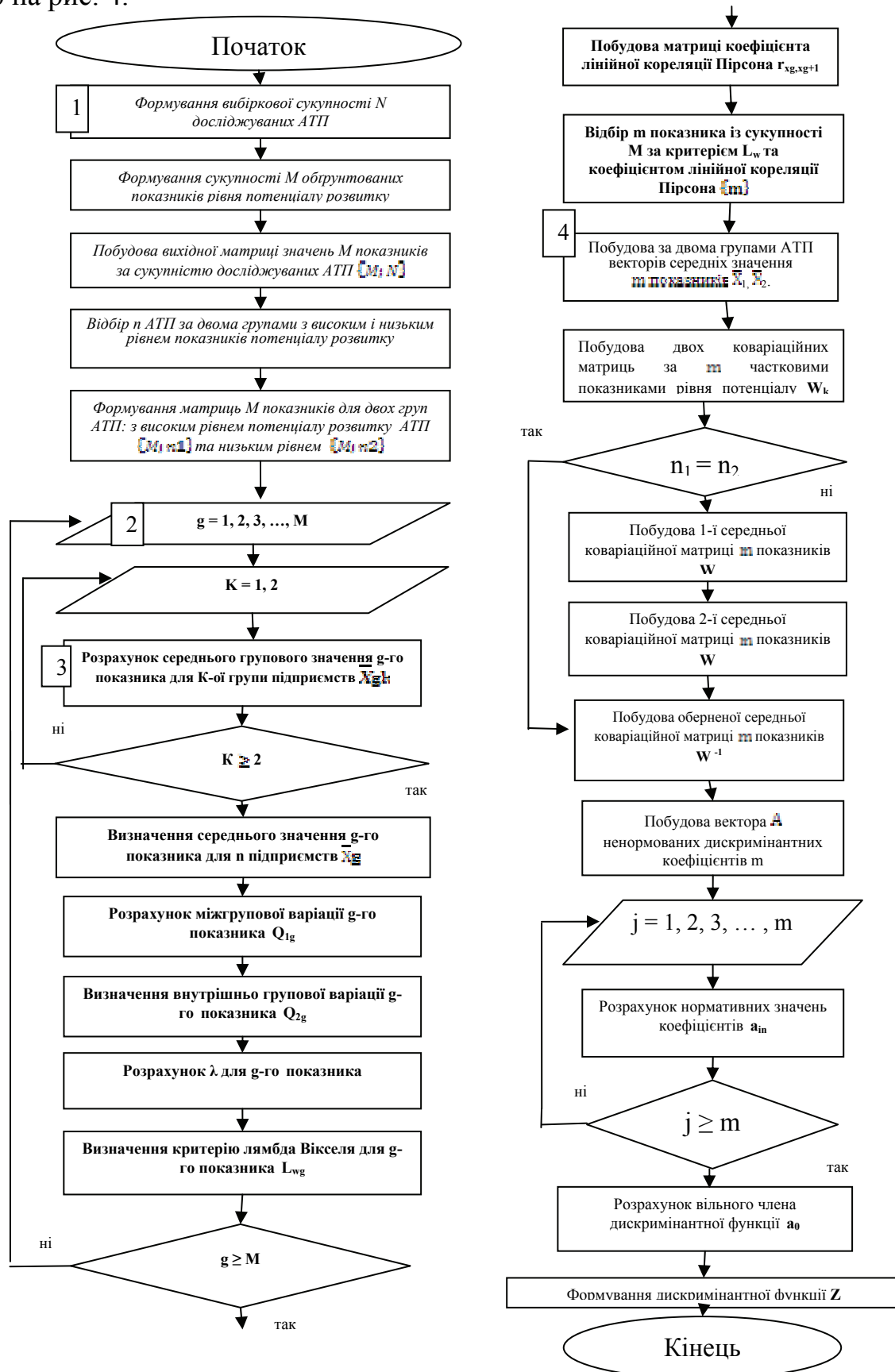

Рисунок 4 – Алгоритм комплексного оцінювання рівня потенціалу розвитку автотранспортного підприємства.

Використання програмного середовища Mathcad дозволило отримати таку дискримінантну функцію:

$$Z = -5,676 + 0,027 \cdot x_1 + 0,317 \cdot x_2 + 0,264 \cdot x_3 + 0,289 \cdot x_4 + 0,021 \cdot x_5 + 0,446 \cdot x_6 + 0,012 \cdot x_7,$$

де Z – інтегральний показник рівня потенціалу розвитку автотранспортного підприємства.

x_1 - частка витрат на організаційні і технологічні інновації;

x_2 - рентабельність активів;

x_3 - рентабельність транспортних послуг;

x_4 - продуктивність праці працівників;

x_5 - коефіцієнт використання автомобілів в роботі;

x_6 - ефективність маркетингової служби;

x_7 - питома вага інвестицій в транспортні засоби.

Отримана дискримінантна функція дозволила визначити шкалу оцінок рівня потенціалу розвитку автотранспортних підприємств за трьома щаблями:

$$\begin{aligned} Z_1 \leq - 2,209 & \text{ низький} \\ - 2,209 < Z_1 < 2,209 & \text{ середній} \\ Z_1 \geq 2,209 & \text{ високий} \end{aligned}$$

Визначення рівня потенціалу розвитку дає змогу обрати певний вид стратегії розвитку підприємства. На основі сполучення двох основних факторів побудовано двомірну матрицю, що дозволяє обґрунтовано обирати відповідну стратегію розвитку підприємства (рис. 5).

Рівень потенціалу розвитку (ПР)	Ринковий попит (РП)			
		Слабкий (РП ₁)	Нестійкий (РП ₂)	Зростаючий (РП ₃)
	Високий (ПР ₃) (достатній)	Стратегія посилення позицій на ринку	Стратегія розвитку ринку	Стратегія зворотної вертикальної інтеграції Стратегія вертикальної інтеграції, що «йде вперед»
	Середній (ПР ₂) (обмежений)	Стратегія концентричної диверсифікації	Стратегія горизонтальної диверсифікації	Стратегія конгломеративної диверсифікації
Низький (ПР ₁) (недостатній)	Стратегія ліквідації	Стратегія скорочення витрат Стратегія скорочення	Стратегія збору врожаю	

Рисунок 5 – Матриця альтернатив стратегій розвитку автотранспортного підприємства

Така матриця може виступати інструментом стратегічного менеджменту, оскільки пов'язує ринкові чинники розвитку підприємства з його потенціалом

розвитку. Застосування цієї моделі дає можливість формулювати типові заходи щодо окремих напрямів діяльності підприємства з різними характеристиками потенціалу та ринкового попиту.

Методичні підходи щодо визначення інтегрального показника діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства були впроваджені для оцінки на двох підприємствах галузі – Публічному акціонерному товаристві «Київська виробнича компанія «РАПД»» та Публічному акціонерному товаристві «АТП-13058» (м. Київ).

Так, для ПАТ «КВК «РАПД»» інтегральний показник потенціалу розвитку дорівнює 2,4, що перевищує значення 2,209 і дозволяє віднести дане підприємство до суб'єктів господарювання з високим рівнем потенціалу розвитку. Тому, аналізуючи стратегічне положення на матриці щодо обґрунтування стратегічного розвитку та оцінки зовнішнього середовища, ПАТ «КВК «РАПД»» запропоновано для подальшої діяльності обрати агресивну стратегічну позицію з характерними для неї заходами, що мають враховувати перш за все певну невизначеність зовнішніх факторів.

Для ПАТ «АТП-13058» інтегральний показник відповідає значенню - 2,1, що за критеріями розподілу вказує на те, що дане підприємство відноситься до суб'єктів господарювання з середнім рівнем потенціалу розвитку. Тому, аналізуючи матрицю стратегічного позиціонування та оцінки дій, ПАТ «АТП - 13058» запропоновано у подальшій діяльності запровадити оборонну стратегічну позицію.

Розроблені практичні рекомендації щодо формування стратегій розвитку АТП дозволяють обґрунтовано визначити стратегії, які забезпечать підвищення конкурентоспроможності підприємства, а значить і його стійку позицію на ринку транспортних послуг.

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота дозволяє розв'язати важливе економічне завдання, пов'язане з проведенням діагностики потенціалу розвитку автотранспортних підприємств на основі обґрунтування складових даного потенціалу та розрахунку його рівня, що сприяє формуванню стратегічних цілей та підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

За результатами проведеного дослідження сформульовано наступні висновки:

1. Аналіз сучасних наукових підходів засвідчив, що потенціал розвитку підприємства базується на певних складових і значною мірою підпадає під вплив факторів як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, що при врахуванні всіх можливих змін разом в комплексі визначатиме цільові орієнтири стратегічного розвитку суб'єкта господарювання. Водночас, між елементами потенціалу розвитку існує зв'язок, в межах якого вони взаємодіють і, здійснюючи в такий спосіб вплив один на одного, цілковито визначають формування можливостей стратегічного розвитку кожного суб'єкта.

2. Досліджено еволюцію поглядів на визначення сутності економічної діагностики як економічної категорії та уточнено зміст поняття „діагностика

потенціалу розвитку підприємства”. Так, діагностика потенціалу розвитку підприємства розглядається як системна сукупність аналітичних процедур щодо оцінки ресурсної бази та економічних можливостей конкурентоздатності підприємства за допомогою методичного інструментарію, що забезпечує проведення вимірів і виконання порівняльного аналізу параметрів кількісних, якісних змін і можливих зрушень, які при необхідному науково-технічному і кадровому забезпеченні стали наслідком здійснення заходів інноваційно-інвестиційної діяльності згідно з поетапною реалізацією стратегічних завдань у досягненні цільового рівня конкурентоспроможності. Діагностика потенціалу розвитку дозволяє встановити відхилення визначених параметрів об’єкта дослідження від їх передбачуваних значень, встановити його приналежність до певного класу, групи чи типу, охарактеризувати об’єкт як унікальне поєднання ознак та визначити напрями розвитку підприємства.

3. З позиції системного підходу обґрунтовано складові діагностики потенціалу розвитку підприємства, до яких віднесено виробничу, управлінську, інноваційно-інвестиційну, фінансову і маркетингову. Саме завдяки визначенню показників по кожній із зазначених складових створюються передумови для того, щоб виявити резерви і надлишки стосовно всіх економічних можливостей суб’єкта господарювання і, разом з тим, - визначення подальших напрямів інвестиційної, інноваційної політики в контексті стратегічних завдань на шляху забезпечення поступального розвитку підприємства.

4. На основі аналізу сучасного стану і тенденцій розвитку підприємств автотранспортної підгалузі систематизовано напрями розвитку автотранспортних підприємств, серед яких основними виокремлено такі: оновлення рухомого складу, підвищення якості транспортних послуг, диверсифікація діяльності, підвищення рівня безпеки транспортних перевезень, екологізація діяльності. Зроблено висновок, що систематичне спрямування комплексу зусиль і ресурсів за вказаними напрямами забезпечить високий рівень обґрунтування управлінських рішень підприємства щодо поетапного формування стратегічних орієнтирів економічного розвитку.

5. На основі цілісного підходу щодо об’єднання визначальних складових (виробничої, управлінської, інноваційно-інвестиційної, фінансової, маркетингової) з метою проведення ефективної діагностики потенціалу розвитку обґрунтовано систему показників, що дозволяє, враховуючи специфіку діяльності автотранспортних підприємств, всебічно кількісно і якісно оцінити їх стан, резерви і можливості в контексті реалізації стратегічних завдань економічного розвитку.

6. Проведення діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства потребує розробки відповідного механізму. Його охарактеризовано як сукупність необхідних елементів, використання яких разом з виявленням можливих загроз зовнішнього і внутрішнього середовища, забезпечує якісне проведення оцінки реалізації інноваційних, інвестиційних та обґрунтованих стосовно взаємозв’язку з ними процесів, спрямованих на формування в окреслених періодах ресурсів і можливостей з підтримки конкурентоздатності підприємства і забезпечення реалізації відповідних заходів в напрямі досягнення його стратегічних цілей. Це обумовило обґрунтування

відповідного методичного забезпечення і вирішення організаційно-прикладних завдань.

7. Для оцінювання потенціалу розвитку автотранспортних підприємств запропоновано методичний підхід, який базується на дискримінантній моделі із визначенням відповідних параметрів. Дана методика є дієвим і ефективним засобом для виконання розрахунків потенціалу розвитку як окремого, так і групи підприємств щодо ідентифікації рівня визначеного потенціалу (низький, середній, високий) та обґрунтування напрямів його подальшого розвитку.

8. З метою організації процесу управління економічним розвитком автотранспортного підприємства розроблено логічно взаємоузгоджену систему стратегічних альтернатив із врахуванням рівня потенціалу розвитку і ринкової позиції суб'єкта господарювання. Комбінація трьох варіантів рівня потенціалу розвитку з трьома варіантами ринкових позицій дає дев'ять видів стратегій економічного розвитку, що знайшло відображення у матриці стратегічних альтернатив.

9. Запропонований методичний підхід щодо діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства апробовано при виконанні комплексу досліджень на Публічному акціонерному товаристві «Київська виробнича компанія «РАПД»» та Публічному акціонерному товаристві «АТП-13058» (м. Київ). Результатом досліджень стало обґрунтування висновків щодо рівня потенціалів розвитку для кожного з підприємств та формування відповідних стратегій їх економічного розвитку.

Використання запропонованого автором аналітичного інструментарію, щодо діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства засвідчило, що провадження обґрунтованих заходів дозволить шляхом реалізації наявних резервів і надлишків потенціалу розвитку виявити реальні їх ресурсні можливості і в комплексі із своєчасним використанням достовірної інформації щодо факторів зовнішнього впливу є основою для використання стратегії й сприятиме раціональному управлінню економічним розвитком у нарощуванні конкурентоспроможності, що, в свою чергу, забезпечуватиме економічний розвиток транспортної галузі, а отже, і економіки України в цілому.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у виданнях іноземних держав

1. Парфентьева О.Г. Характеристика категорій «Економічний аналіз» та «економічна діагностика» / О. Г. Парфентьева // Вестник «Наука и практика», м. Гданськ, Польща - 2012. - № 7. – С. 125-130.

2. Парфентьева Е.Г. Диалектика понятия «потенциал» / Е. Г. Парфентьева // Журнал научных публикаций «Экономика, Социология и Право», г. Москва, Россия, 2012 р. № 12. – С.112-114.

3. Парфентьева О.Г. Вибір стратегії розвитку підприємства в залежності від потенціалу розвитку і ринкового потенціалу / О.Г. Парфентьева // Вісник. – м. Варшава, Польща – 2018 р. – С. 36-39.

Статті в наукових фахових виданнях

4. Парфентьева О.Г. Роль економічної діагностики в обґрунтуванні управлінських рішень / В.В. Бойко, О. Г. Парфентьева // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. - 2012. - Вип. 9. - С. 253-257. (Особистий внесок автора: визначено роль економічної діагностики в обґрунтуванні управлінських рішень).

5. Парфентьева О.Г. Сутність діагностики потенціалу розвитку підприємств транспорту / В.В. Бойко, О. Г. Парфентьева // Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія. - 2012. - Вип. 10. - С. 368-374. (Особистий внесок автора: визначено основні форми та підходи проведення діагностики потенціалу розвитку підприємства; уточнено сутність поняття діагностики потенціалу розвитку підприємства).

6. Парфентьева О.Г. Теоретичні аспекти до визначення сутності стратегічного потенціалу та потенціалу розвитку підприємства / О.Г. Парфентьева // Вісник Національного транспортного університету. - 2012. - № 26(1). - С. 465-470.

7. Парфентьева О.Г. Потенціал розвитку та його стратегія / О.Г. Парфентьева // Вісник Чернівецького торгово-економічного університету, м. Чернівці, Україна, Вип. 1(49). - 2012 р. – С. 157-161

8. Парфентьева О.Г. Роль результатів економічної діагностики у використанні потенціалу розвитку підприємств автомобільного транспорту / О.Г. Парфентьева // Вісник Харківського національного аграрного університету, м. Харків, Україна, 2013 р. - № 3. – С. 171-177.

9. Парфентьева О.Г. Методологічні аспекти формування системи показників для оцінки потенціалу розвитку підприємств автомобільного транспорту / О.Г. Парфентьева // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», м. Острог, Україна, 2013 р. – Вип. 23. – С. 34-38.

10. Парфентьева О.Г. Методичні підходи до економічної діагностики потенціалу розвитку підприємств / О.Г. Парфентьева // Вісник Харківського національного аграрного університету, м. Харків, Україна, 2013 р. - № 5. – С. 214-221.

11. Парфентьева О.Г. Основні методи, які використовуються при проведенні економічної діагностики потенціалу розвитку підприємства / О.Г. Парфентьева // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», м. Острог, Україна, 2013 р. – Вип. 24. – С. 34-38.

12. Парфентьева О.Г. Методичне забезпечення економічної діагностики потенціалу розвитку підприємства / В.В. Бойко, О. Г. Парфентьева // Вісник Національного транспортного університету, м. Київ, Україна, 2015 р. - № 3(33). – С. 47-55. (Особистий внесок автора: досліджено методичні засади проведення діагностики потенціалу розвитку підприємства).

13. Парфентьева О.Г. Методичний підхід до оцінювання вартості потенціалу розвитку підприємства автотранспорту / О. Г. Парфентьева // Економіка та управління на транспорті. - 2016. - Вип. 3. - С. 66–71.

14. Парфентьева О.Г. Аналіз трактування та принципи оцінки потенціалу розвитку підприємства / О.Г. Парфентьева // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ – 2017 р. – С. 60-67.

15. Парфентьева О.Г. Аналіз трактування організаційно-економічного механізму / О.Г. Парфентьева // Економіка та управління на транспорті. – К.: НТУ – 2018 р. – С. 142-147.

Публікації апробаційного характеру

16. Парфентьева О.Г. Місце і роль економічної діагностики в системі управління підприємством / О.Г. Парфентьева // Економіка України: інвестиційно-інноваційна складова. - 2012. - С. 260-264.

17. Парфентьева О.Г. Методичні підходи щодо діагностики потенціалу розвитку автотранспортного підприємства / О. Г. Парфентьева // Економіка та управління на транспорті, м. Київ, Україна, 2015 р. - № 1. – С. 96-103.

18. Парфентьева О.Г. Методичні підходи до оцінки ефективності інновацій / А.П. Гречан, О. Г. Парфентьева // Економіка та управління на транспорті. — К.: НТУ, 2016 р. – Вип. № 2. – С. 30-34. (Особистий внесок автора: уточнено принципи оцінки довгострокових інноваційних проектів).

19. Парфентьева О.Г. Основні функції та напрямки економічної діагностики в системі управління підприємством / О.Г. Парфентьева // Інформаційні технології в економіці, менеджменті і бізнесі. Проблеми науки, практики і освіти: Тези доповідей: Матеріали XVII Міжнарод. наук.- практ. конф. – К.: Вид-во Європейського університету, 2011 р. – С. 128-129.

20. Парфентьева О.Г. Сутність і функції економічної діагностики стану автотранспортних підприємств / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей LXVIII наукової конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2012 р. – С. 319.

21. Парфентьева О.Г. Місце результатів економічної діагностики у використанні потенціалу розвитку підприємств / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей на XXI Міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і Вища Освіта». –м. Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2013р. – С.36.

22. Парфентьева О.Г. Сутність діагностики потенціалу розвитку підприємств транспорту / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей LXIX наукової конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2013 р. – С. 319.

23. Парфентьева О.Г. Модель діагностики потенціалу розвитку підприємства / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей на LXX наукову конференцію професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2015 р. – С.375.

24. Парфентьева О.Г. Методика проведення діагностики потенціалу розвитку підприємств автотранспорту / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей: IV Міжнародна науково-практична конференція «Економіка підприємництва: сучасні проблеми теорії та практики». – Одеса, ОНЕУ, 2015 р. – С. 155-157.

25. Парфентьева О.Г. Процес розробки стратегії розвитку підприємства / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей на XXI Міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і Вища Освіта». –2015 р., м. Харків: Класичний приватний університет. – С. 424-425.

26. Парфентьева О.Г. Дискримінантний аналіз як інструмент

визначення рівня потенціалу розвитку автотранспортного підприємства. / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей: Міжнародна науково-практична конференція «Стойкий розвиток регіонів в умовах глобалізації». – Житомир – Ізмаїл - Одеса, 2016 р. – С. 117-118.

27. Парфентьева О.Г. Методичне забезпечення економічної діагностики потенціалу розвитку підприємства / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей на LXXII наукову конференцію професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2016 р. – С. 339.

28. Парфентьева О.Г. Змістовне наповнення категорій «розвиток» та «стратегія розвитку підприємства» / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей на VII Міжнародну науково-практичну Інтернет-конференцію «Сучасні економічні системи». – Хмельницький, 2016 р. – С.107-110.

29. Парфентьева О.Г. Оцінка нестабільності зовнішнього середовища при діагностиці діяльності підприємства / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей: V Міжнародна науково-практична конференція «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики». – Одеса, ОНЕУ, 2016 р. С. - 414-415.

30. Парфентьева О.Г. Визначення потенціалу розвитку / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей на LXXIII наукову конференцію професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2017 р. – С. 358.

31. Парфентьева О.Г. Шляхи визначення резервів потенціалу розвитку АТП / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей на IX міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні тенденції розвитку світової економіки». – Харків. : ХНАДУ, 2017 р. – Т. 2 – С. 70.

32. Парфентьева О.Г. Оцінка ступеня реалізації стратегії розвитку автотранспортного підприємства / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей на VI міжнародну науково-практичну конференцію «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики». – Одеса. : Одеський національний університет, 2017 р. – Т. 2 – С. 151-152.

33. Парфентьева О.Г. Вибір стратегії розвитку підприємства в залежності від потенціалу розвитку ринкового потенціалу / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей на II Міжнародну науково-практичну інтернет - конференцію «Актуальні проблеми сучасного економіко-гуманітарного дискурсу в Україні», 2018 р. – С. 149-150.

34. Парфентьева О.Г. Діагностика середовища підприємства / О.Г. Парфентьева // Тези доповідей LXXIV наукової конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та співробітників відокремлених структурних підрозділів Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2018 р. – С. 378.

АНОТАЦІЯ

Парфентьева О.Г. Діагностика потенціалу розвитку автотранспортного підприємства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національний транспортний університет, Київ, 2018.

Дисертаційна робота присвячена розробці науково-методичних положень і практичних рекомендацій щодо проведення діагностики потенціалу розвитку автотранспортних підприємств.

Досліджено економічну сутність потенціалу розвитку підприємства як об'єкта економічної діагностики. Узагальнено теоретичні концепції та відповідний методичний інструментарій, запропоновано концептуальну модель діагностики потенціалу розвитку суб'єкту господарювання. Визначено основні тенденції економічного розвитку автотранспортних підприємств та виділено складові діагностики їх потенціалу розвитку (виробничу, управлінську, фінансову, маркетингову, інноваційно-інвестиційну). Сформовано механізм діагностики потенціалу розвитку автотранспортних підприємств з обґрунтуванням відповідних засобів, методів, моделей і етапів діагностики відповідних складових. Обґрунтовано систему показників та розроблено методичний підхід щодо визначення інтегрального показника оцінювання потенціалу розвитку автотранспортного підприємства на основі застосування дискримінантної функції. Сформовано критерії диференціації рівня потенціалу розвитку та визначено відповідні стратегічні альтернативи економічного розвитку автотранспортних підприємств.

Ключові слова: потенціал, діагностика, потенціал розвитку, автотранспортне підприємство, стратегічний розвиток.

АННОТАЦІЯ

Парфентьева Е.Г. Диагностика потенциала развития автотранспортного предприятия. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный транспортный университет, Киев, 2018.

Диссертация посвящена разработке научно-методических положений и практических рекомендаций по проведению диагностики потенциала развития автотранспортных предприятий.

Исследована экономическая сущность потенциала развития предприятия как объекта экономической диагностики. Обобщены теоретические концепции и соответствующий методический инструментарий, предложена концептуальная модель диагностики потенциала развития субъекта хозяйствования. Определены основные тенденции экономического развития автотранспортных предприятий и выделены составляющие диагностики их потенциала развития (производственную, управленческую, финансовую, маркетинговую, инновационно-инвестиционную). Сформирован механизм диагностики потенциала развития автотранспортных предприятий с обоснованием соответствующих средств, методов, моделей и этапов диагностики соответствующих составляющих.

Обоснована система показателей и разработан методический подход к определению интегрального показателя оценки потенциала развития автотранспортного предприятия на основе применения дискриминантной функции. Сформированы критерии дифференциации уровня потенциала развития и определены соответствующие стратегические альтернативы экономического развития автотранспортных предприятий.

Ключевые слова: потенциал, диагностика, потенциал развития, автотранспортное предприятие, стратегическое развитие.

ABSTRACT

Parfentieva O.G. Diagnostics of the Potential of Road Transport Enterprise Development. – Manuscript.

A thesis is submitted for obtaining a Candidate Degree in Economic Studies (PhD), specialty 08.00.04 – Economics and Enterprises Management (by types of economic activity), (branch of knowledge 05 – social and behavioral studies). – National Transport University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2018.

The economic essence of the enterprise development potential as an object of economic diagnostics is investigated. It is considered as a systematic substantiation of potential opportunities regarding the corresponding aggregate of the generated resources and conditions of external and internal influence, the rational use of which with the introduction of innovation and investment projects will allow to achieve new strategic goals of quantitative and qualitative changes and ensure effective operation in a competitive environment;

The theoretical concepts and corresponding methodical tools are generalized, the conceptual model of the potential development diagnostics of the entity is proposed. The main tendencies of the economic development of road transport enterprises are determined and diagnostics components of their development potential (production, management, financial, marketing, innovation and investment) are determined. The mechanism of diagnostics of the potential development of road transport enterprises has been formed, which covers well substantiated components that, as a basis reveal the economic content and the construction diagnostics stages of such a potential, and together with the proposed means (forms, methods and models) allow carrying out appropriate calculations of the indicators system, which reflect the actual state of the enterprise with the identification of possible reserves and surpluses in the activities of the current period, which, in the end, serves together for determining appropriate ways to study the strategic objectives of its development.

The system of indicators was substantiated and a methodical approach was developed for the definition of the integral indicator of assessment of the potential development of a road transport enterprise on the basis of application of a discriminant function. A range of differentiation of the development potential of a road transport enterprise was proposed at three levels - high, medium and low.

The criteria of differentiation of development potential level are formed and the corresponding strategic alternatives to the economic development of road transport enterprises are determined.

The scientific novelty of the obtained results of the research consists in the development of theoretical and methodological provisions and scientific and practical recommendations regarding the diagnostics of the development potential of the road transport enterprise.

Key word: potential, diagnostics, potential of development, motor transport enterprise, strategic development.

Підписано до друку 09.08.2018 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний № 1. Гарнітура Times.
Вк. 11. Наклад 100. Зам. 4769

Редакційно-видавничий відділ НТУ.
01010, Україна, Київ, вул. М. Бойчука, 39, тел. +(38 044) 284 26 26